

Niet goedkope energie, maar betaalbaar comfort

De weg naar ~~2050~~
uit de crisis

Ruben Baetens

SAAMO
12 oktober 2026

Wat de factuur niet ziet

Het sociaal tarief voor aardgas steeg met 11,4%, voor elektriciteit met gemiddeld 7%.

Zonder plafond was dat voor gas 43,7% geweest.

“Het vangnet werkt.”

Sociale tarieven voor energie stijgen fors vanaf 1 oktober

© Belga - BRUZZ 14/09/2026 12.21u

Delen:

Wat de factuur niet
ziet

Energy | Natural Gas

ICE Endex

Dutch TTF Natural Gas Futures

CONTRACT	LAST	TIME(GMT)	% CHANGE	VOLUME
 JUL26	50.420	6/11/2026 5:38 AM	3.438	87903

INTRADAY	3 MONTHS	1 YEAR	2 YEARS	LAST UPDATE TIME: 06-11-2026 5:50 AM GMT
----------	----------	--------	---------	--

Wat de factuur niet
ziet

Energy | Natural Gas

ICE Endex

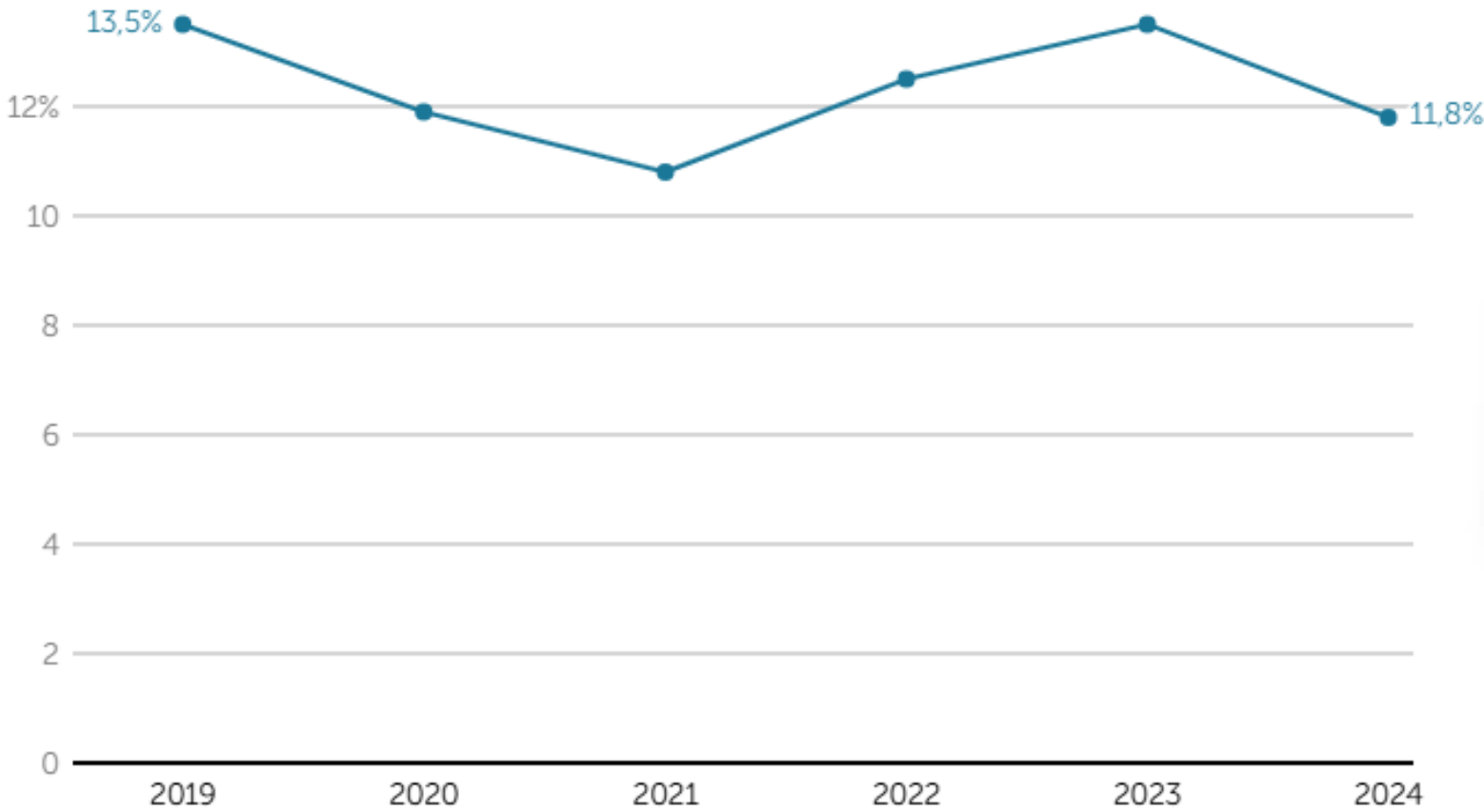
Dutch TTF Natural Gas Futures

CONTRACT	LAST	TIME(GMT)	% CHANGE	VOLUME
DUTCH TTF	50.420	6/11/2026 5:38 AM	3.438	87903

LAST UPDATE TIME: 06-11-2026 5:50 AM GMT

Evolutie energiekwetsbaarheid

Aandeel van de bevolking

BRON: SILC 2024

Nieuws Energiefacturen

**Nieuwe studie: vooral singles en
eenoudergezinnen zitten snel in de knel
door energiefacturen**

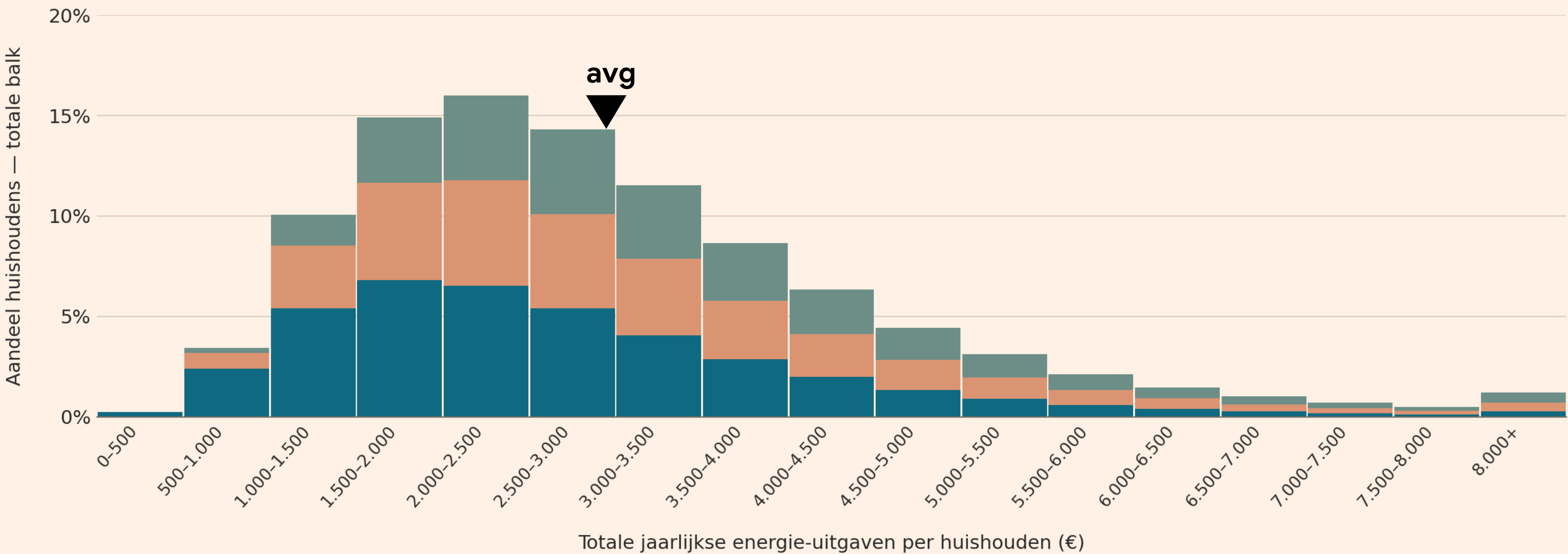
Wat Vlaamse huishoudens aan energie uitgaven

2025 · Modelraming op basis van het huishoudbudgetonderzoek 2024 en prijzen 2025

Gemiddelde circa €3.000 per jaar

Balkhoogte: aandeel gezinnen in de uitgavenklasse. Kleuren: gemiddelde uitgavenmix binnen die klasse.

Elektriciteit Aardgas + stookolie¹ Diesel + benzine²

MODELVERDELING, GEEN WAARGENOMEN HISTOGRAM

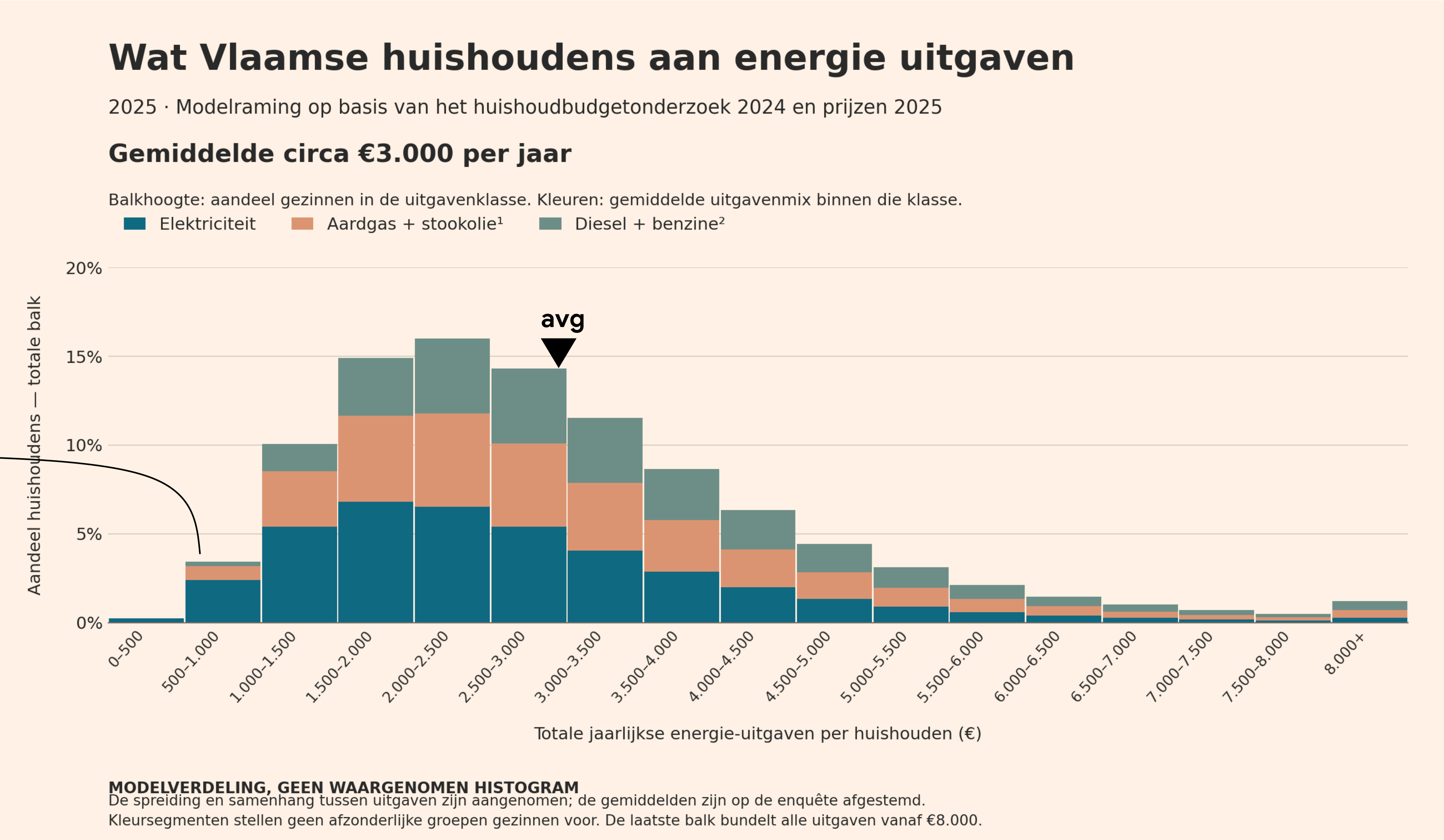
De spreiding en samenhang tussen uitgaven zijn aangenomen; de gemiddelden zijn op de enquête afgestemd.

Kleursegmenten stellen geen afzonderlijke groepen gezinnen voor. De laatste balk bundelt alle uitgaven vanaf €8.000.

Wat de factuur niet ziet

In 2022 zat 5,5% van de Vlaamse gezinnen in *verborgen energiearmoede*: ze geven gemiddeld zo'n €88 per maand minder uit dan vergelijkbare gezinnen, omdat ze het niet kunnen betalen.

Een lage factuur kan *comfort* zijn. Het kan ook een koude woonkamer zijn. Deze grafiek ziet het verschil niet.

Wat de factuur niet ziet

Investering in:

- ✓ Goede isolatie
- ✓ Compacte rijwoning
- ✓ Lucht-water warmtepomp voor verwarming, sanitair en koeling
- ✓ Zonnepanelen

Doch ook, geen:

- ✗ Batterij
- ✗ Wagen

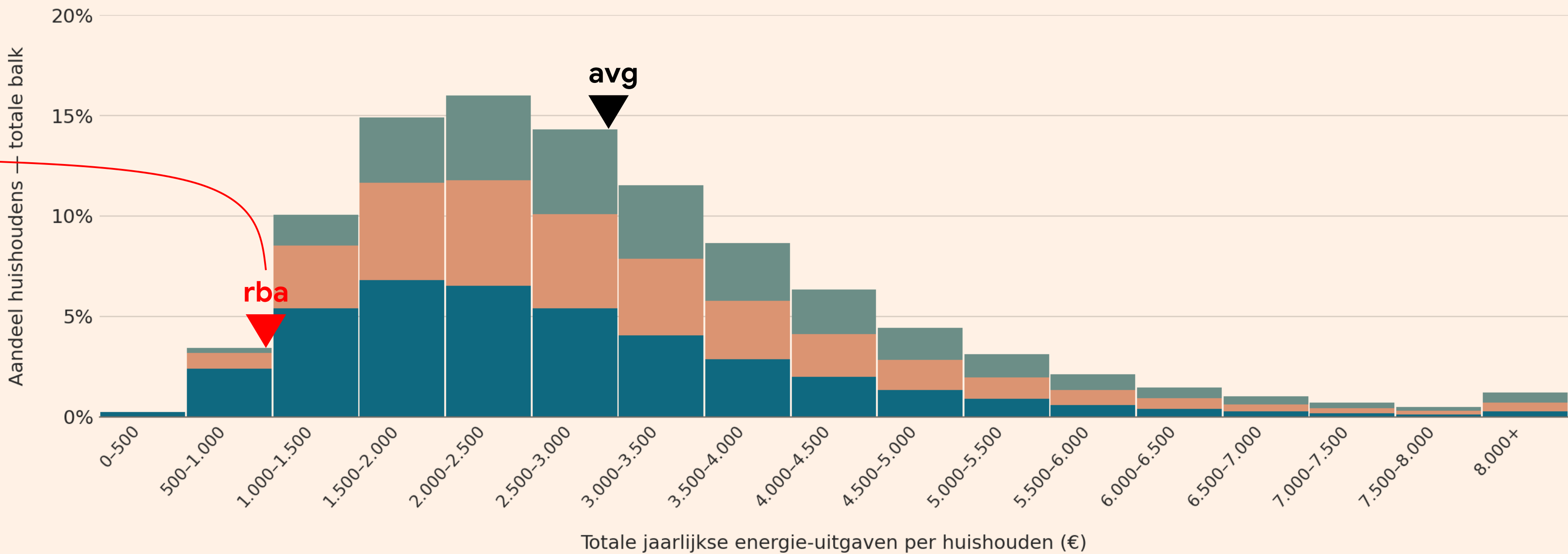
Wat Vlaamse huishoudens aan energie uitgaven

2025 · Modelraming op basis van het huishoudbudgetonderzoek 2024 en prijzen 2025

Gemiddelde circa €3.000 per jaar

Balkhoogte: aandeel gezinnen in de uitgavenklasse. Kleuren: gemiddelde uitgavenmix binnen die klasse.

Elektriciteit Aardgas + stookolie¹ Diesel + benzine²

MODELVERDELING, GEEN WAARGENOMEN HISTOGRAM

De spreiding en samenhang tussen uitgaven zijn aangenomen; de gemiddelden zijn op de enquête afgestemd.

Kleursegmenten stellen geen afzonderlijke groepen gezinnen voor. De laatste balk bundelt alle uitgaven vanaf €8.000.

Wat de factuur niet ziet

Investering in:

- ✓ Goede isolatie
- ✓ Compacte rijwoning
- ✓ Lucht-water warmtepomp voor verwarming, sanitair en koeling
- ✓ Zonnepanelen

Doch ook, geen:

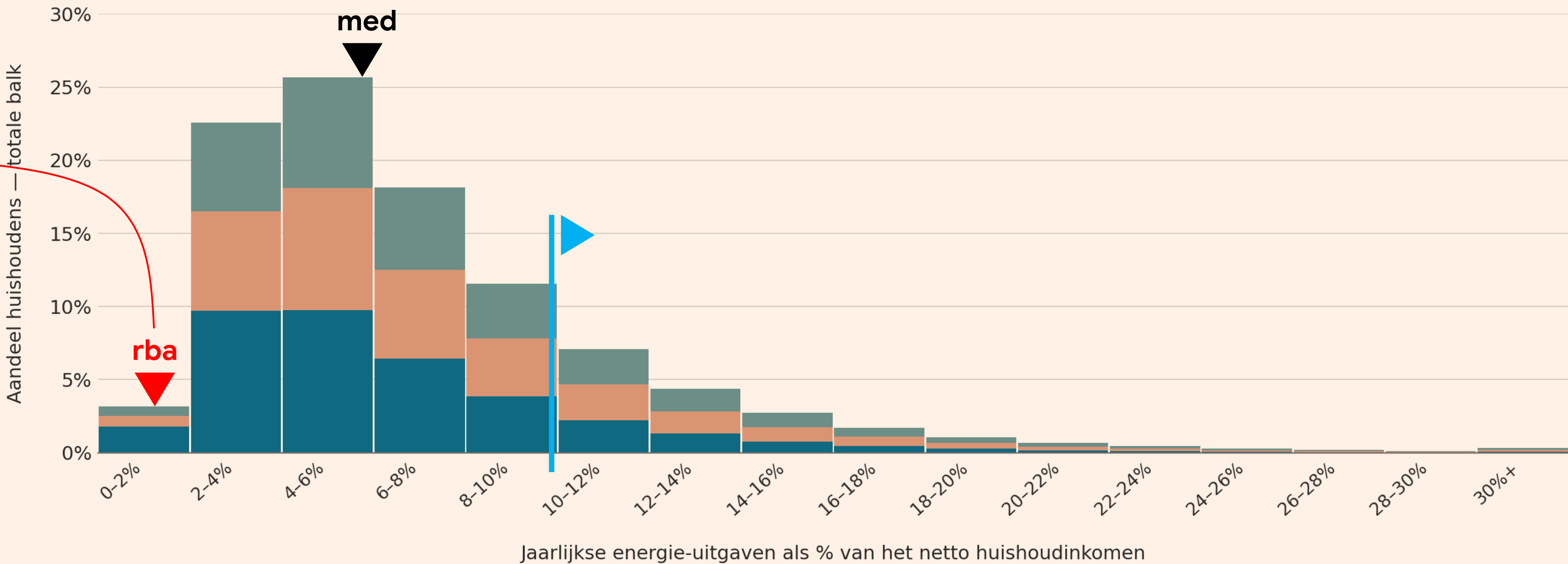
- ✗ Batterij
- ✗ Wagen

Hoe zwaar energie weegt op het gezinsinkomen

Vlaanderen · Geraamde energie-uitgaven 2025, afgezet tegen huishoudinkomens 2024

Mediaan in dit model: 5,9% van het netto gezinsinkomen

Balkhoogte: aandeel gezinnen in de klasse. Kleuren: gemiddelde uitgavenmix binnen die klasse.
Elektriciteit Aardgas + stookolie¹ Diesel + benzine²

MODELVERDELING, GEEN WAARGENOMEN HISTOGRAM

Inkomens en uitgaven zijn op gemiddelden per inkomenskwartiel afgestemd; de spreiding en samenhang zijn aangenomen. Netto inkomen van het hele huishouden, zonder equivalentieschaal. De laatste balk bundelt alle aandelen vanaf 30%.

Wat de factuur niet
ziet

Investering in:

- ✓ Goede isolatie
- ✓ Compacte rijwoning
- ✓ Lucht-water warmtepomp voor verwarming, sanitair en koeling
- ✓ Zonnepanelen

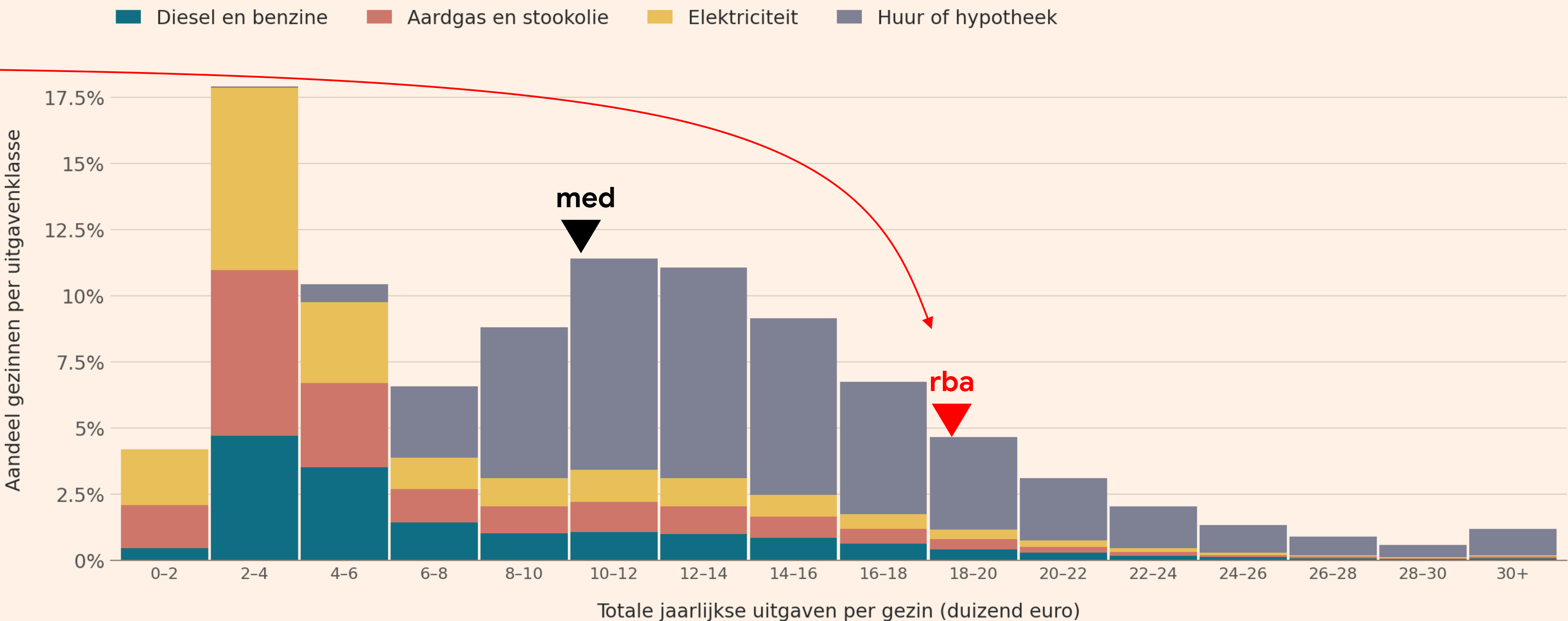
Doch ook, geen:

- ✗ Batterij
- ✗ Wagen

Wat gezinnen betalen voor energie en wonen

Vlaanderen · 2025 · indicatieve modelschatting

Staaftoogte: aandeel gezinnen. Kleuren: verdeling volgens het uitgavenaandeel binnen elke klasse.

Wonen omvat de betaalde huur of de volledige hypotheekbetaling (rente + kapitaal).

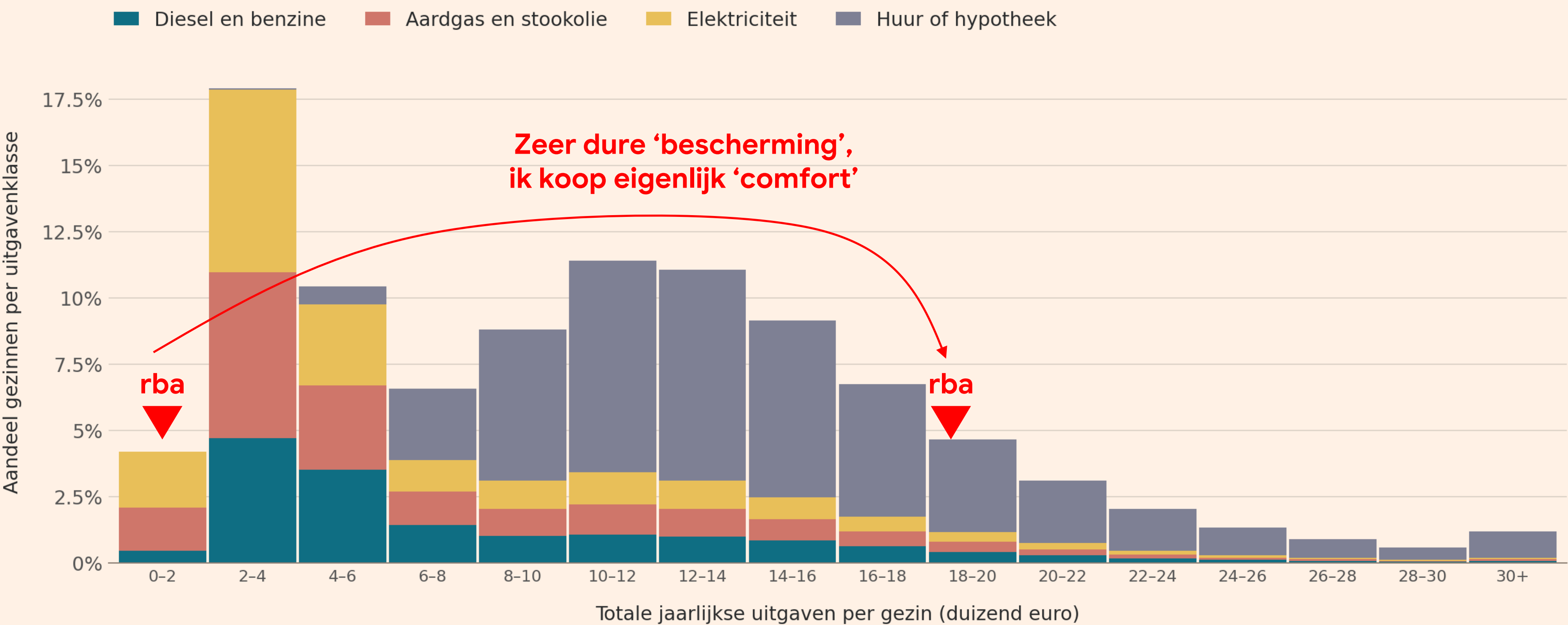
Bronankers: Statbel HBO 2024; Woonsurvey 2023; VNR Prijzenrapport 2025; Energia/FOD Economie.

De verdeling, spreiding en samenhang zijn gemodelleerd; dit is geen histogram van waargenomen surveygezinnen.

Wat gezinnen betalen voor energie en wonen

Vlaanderen · 2025 · indicatieve modelschatting

Staaftoogte: aandeel gezinnen. Kleuren: verdeling volgens het uitgavenaandeel binnen elke klasse.

Wonen omvat de betaalde huur of de volledige hypotheekbetaling (rente + kapitaal).

Bronankers: Statbel HBO 2024; Woonsurvey 2023; VNR Prijzenrapport 2025; Energia/FOD Economie.

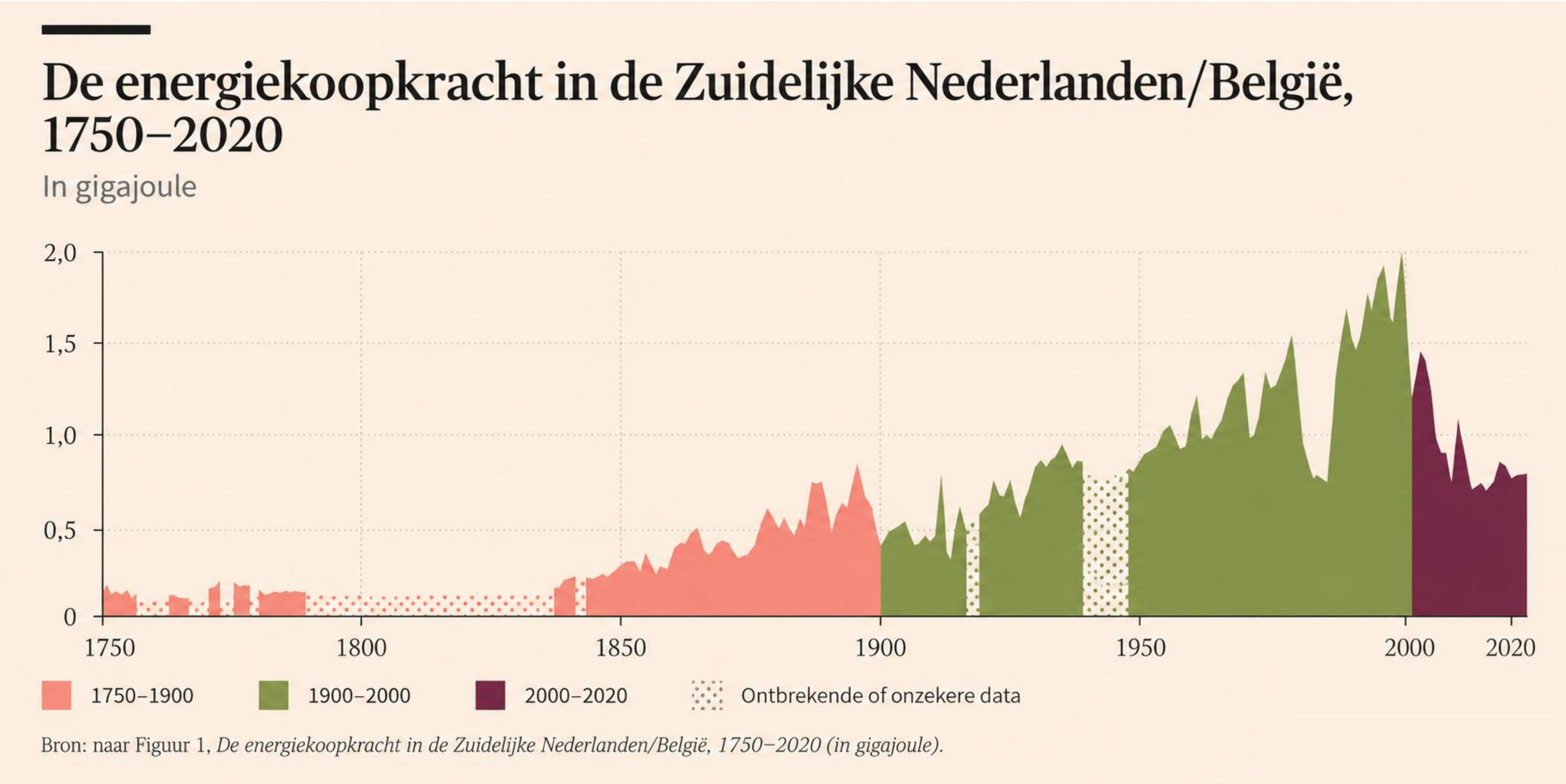
De verdeling, spreiding en samenhang zijn gemodelleerd; dit is geen histogram van waargenomen surveygezinnen.

1. Hoe comfort *betaalbaar* werd

NB: De grafiek deelt het loon van een ongeschoolde arbeider telkens door de goedkoopste energiebron op de markt. Tot 1970 is dat steenkool, tussen 1970 en 2013 stookolie, en daarna aardgas.

Bron: Saelens, W. (2023), “Het Fossiel kapitaal in België”, Lava 24

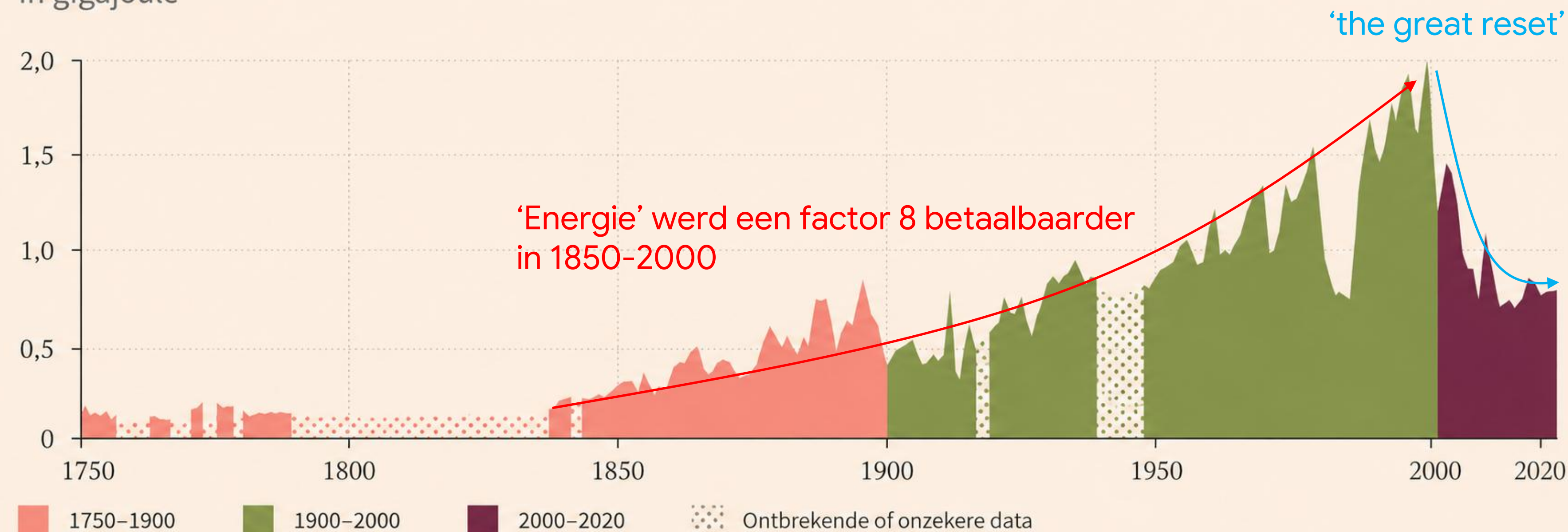

NB: De grafiek deelt het loon van een ongeschoolde arbeider telkens door de goedkoopste energiebron op de markt. Tot 1970 is dat steenkool, tussen 1970 en 2013 stookolie, en daarna aardgas.

Bron: Saelens, W. (2023), “Het Fossiel kapitaal in België”, Lava 24

De energiekeopkracht in de Zuidelijke Nederlanden/België, 1750–2020

In gigajoule

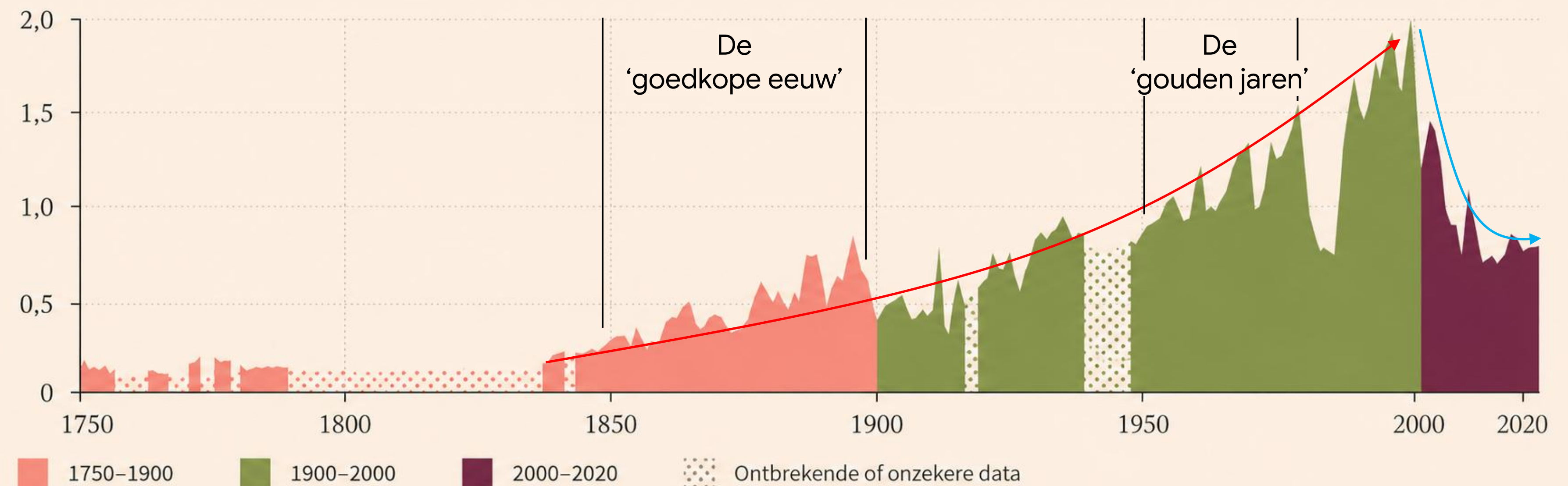
Bron: naar Figuur 1, *De energiekeopkracht in de Zuidelijke Nederlanden/België, 1750–2020 (in gigajoule)*.

NB: De grafiek deelt het loon van een ongeschoolde arbeider telkens door de goedkoopste energiebron op de markt. Tot 1970 is dat steenkool, tussen 1970 en 2013 stookolie, en daarna aardgas.

Bron: Saelens, W. (2023), “Het Fossiel kapitaal in België”, Lava 24

De energiekeopkracht in de Zuidelijke Nederlanden/België, 1750–2020

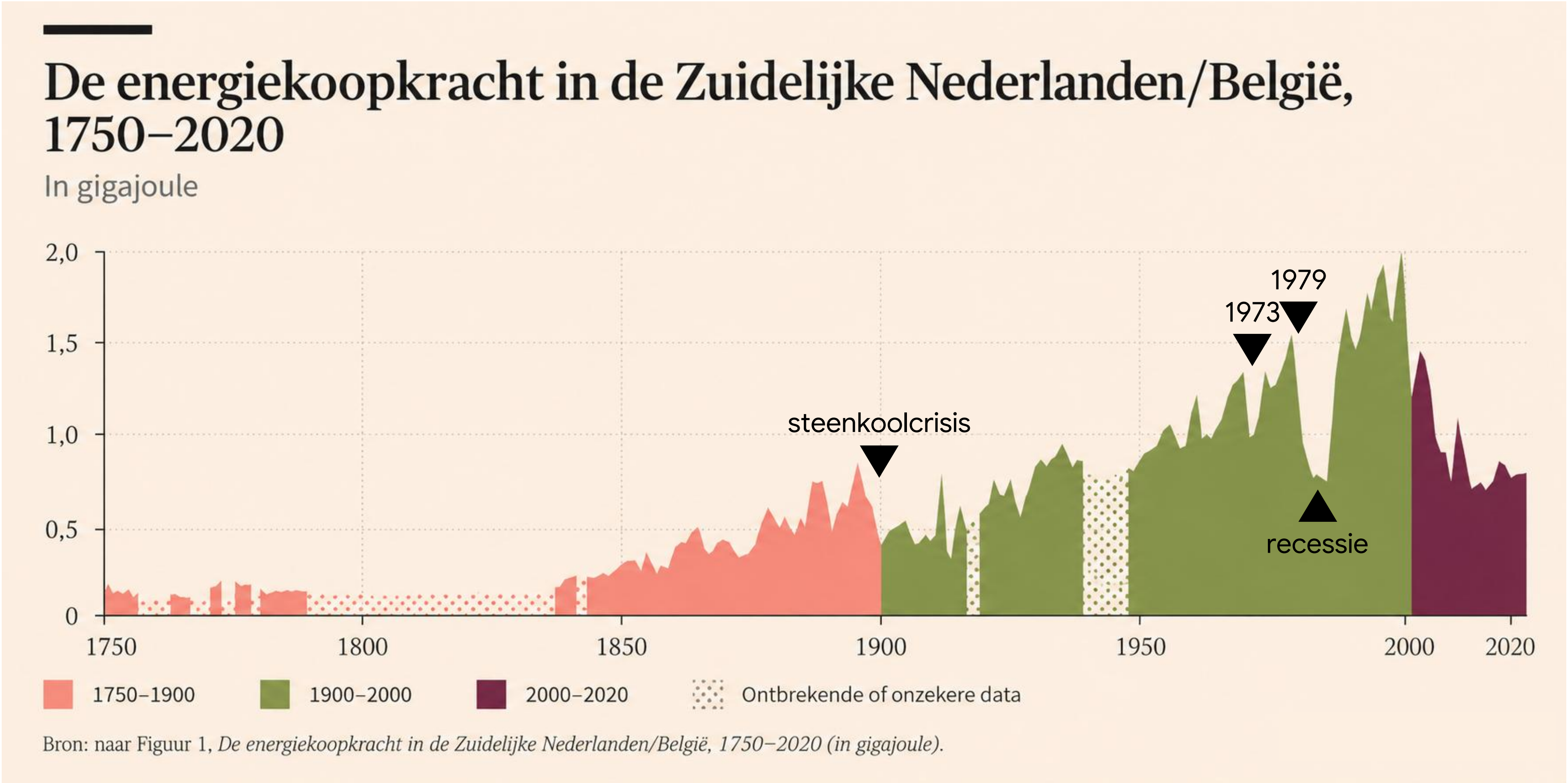
In gigajoule

Bron: naar Figuur 1, *De energiekeopkracht in de Zuidelijke Nederlanden/België, 1750–2020 (in gigajoule)*.

NB: De grafiek deelt het loon van een ongeschoolde arbeider telkens door de goedkoopste energiebron op de markt. Tot 1970 is dat steenkool, tussen 1970 en 2013 stookolie, en daarna aardgas.

Bron: Saelens, W. (2023), “Het Fossiel kapitaal in België”, Lava 24

Maar:
betaalbaarheid van comfort
***was vooral* energiebeleid**

1. De wasmachine die te laat kwam (1951-1973)

In **1954** kostte 1 kWh elektriciteit in

- België: 3,1 frank
- West-Duitsland: 2,20 fr
- Frankrijk: 1,74 fr
- Nederland: 1,58 fr
- Groot-Brittannië: 0,88 fr

In 1951 verbruikte:

- Een Belg: 135 kWh per jaar
- Een Nederlander: 180 kWh
- Een Brit: 455 kWh.

1. De wasmachine die te laat kwam (1951-1973)

In **1954** kostte 1 kWh elektriciteit in

- België: 3,1 frank
- West-Duitsland: 2,20 fr
- Frankrijk: 1,74 fr
- Nederland: 1,58 fr
- Groot-Brittannië: 0,88 fr

In 1951 verbruikte:

- Een Belg: 135 kWh per jaar
- Een Nederlander: 180 kWh
- Een Brit: 455 kWh.

Na de **Conventie van 1955**, met de oprichting van het Beheerscomité en het Controlecomité:

- Reële prijsdaling van 40%
- Introductie dag/nacht-tarief
- Elektriciteitsgroei van 15% per jaar, t.o.v. 4% ervoor

Tegen het begin van de jaren 70 had 3 op 4 gezinnen een koelkast, tegen één op tien in 1950.

2. In vijf jaar (1965-1970)

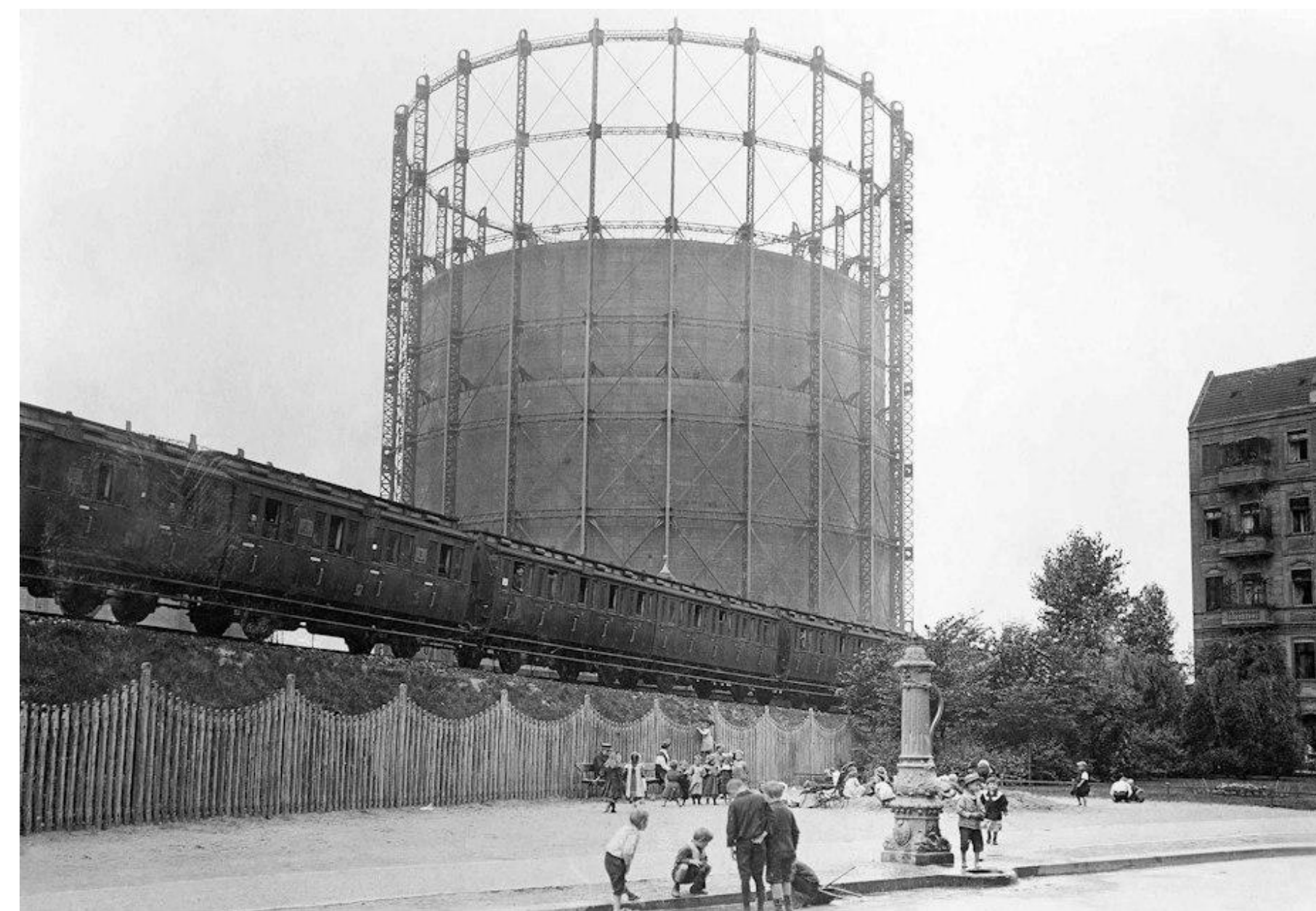
1965-1970:

De ombouw van stadsgas naar aardgas: elk fornuis en elke geiser werd aangepast, op kosten van de distributiemaatschappijen.

Veel gezinnen namen 'meteen' centrale verwarming.

De snelste warmtetransitie die we kenden was **collectief**, volgde het net, en iemand anders schoot het geld voor.

In Nederland ging het van minder dan 10% woningen met centrale verwarming begin jaren '60 naar 98% aan het gasnet in 1980.

3. De sociale woning als voorloper (jaren '70)

Sociale woningen kregen in de jaren 1970 elektrische verwarming.

Waarom?

Het was goedkoper om te plaatsen, waardoor er budget overbleef om béter te isoleren.

De sociale huisvesting rekende toen al in totale kost van comfort, niet in prijs per kWh.

4. De norm die niemand controleerde (1981-2000)

In 1981 kreeg de staat eerst zelf een isolatienorm voor nieuwe staatsgebouwen (K80).

Vlaanderen volgde in 1992 voor woningen (K65, vanaf 1993 K55).

Rond 2000 haalde slechts 1 op 5 onderzochte nieuwbouwwoningen K55.

In de sociale huisvesting werd de norm wél toegepast.

De norm werd eerst waar in het publieke en sociale patrimonium

5. Sociaal tarief als crisisreflex

Na de tweede oliecrisis (1979) liepen de afsluitingen op, voornamelijk door de recessie van 1980-1982.

In 1987 bouwde het Controlecomité, hetzelfde orgaan als uit de Conventie van 1955, de sociale bescherming in de prijs zelf in: een sociaal tarief voor 150.000 gezinnen.

Vijf jaar later waren er 100.000 bereikt.

Wat begon als antwoord op een crisis, werd dé structuur.

5. Sociaal tarief als crisisreflex

Na de tweede oliecrisis (1979) liepen de afsluitingen op, voornamelijk door de recessie van 1980-1982.

In 1987 bouwde het Controlecomité, hetzelfde orgaan als uit de Conventie van 1955, de sociale bescherming in de prijs zelf in: een sociaal tarief voor 150.000 gezinnen.

Vijf jaar later waren er 100.000 bereikt.

Wat begon als antwoord op een crisis, werd dé structuur.

Merk op:

Slechts 6 Europese landen hebben een sociaal tarief voor elektriciteit:

- BE, sinds 1982 (crisis) en 2003 (liberalisering)
- PO, sinds 2011 (liberalisering)
- IT, sinds 1975 (crisis)
- SP, sinds 2009 (liberalisering)
- GR, sinds 2010 (liberalisering i.p.v. regulering)
- UK, sinds 1976 (crisis)

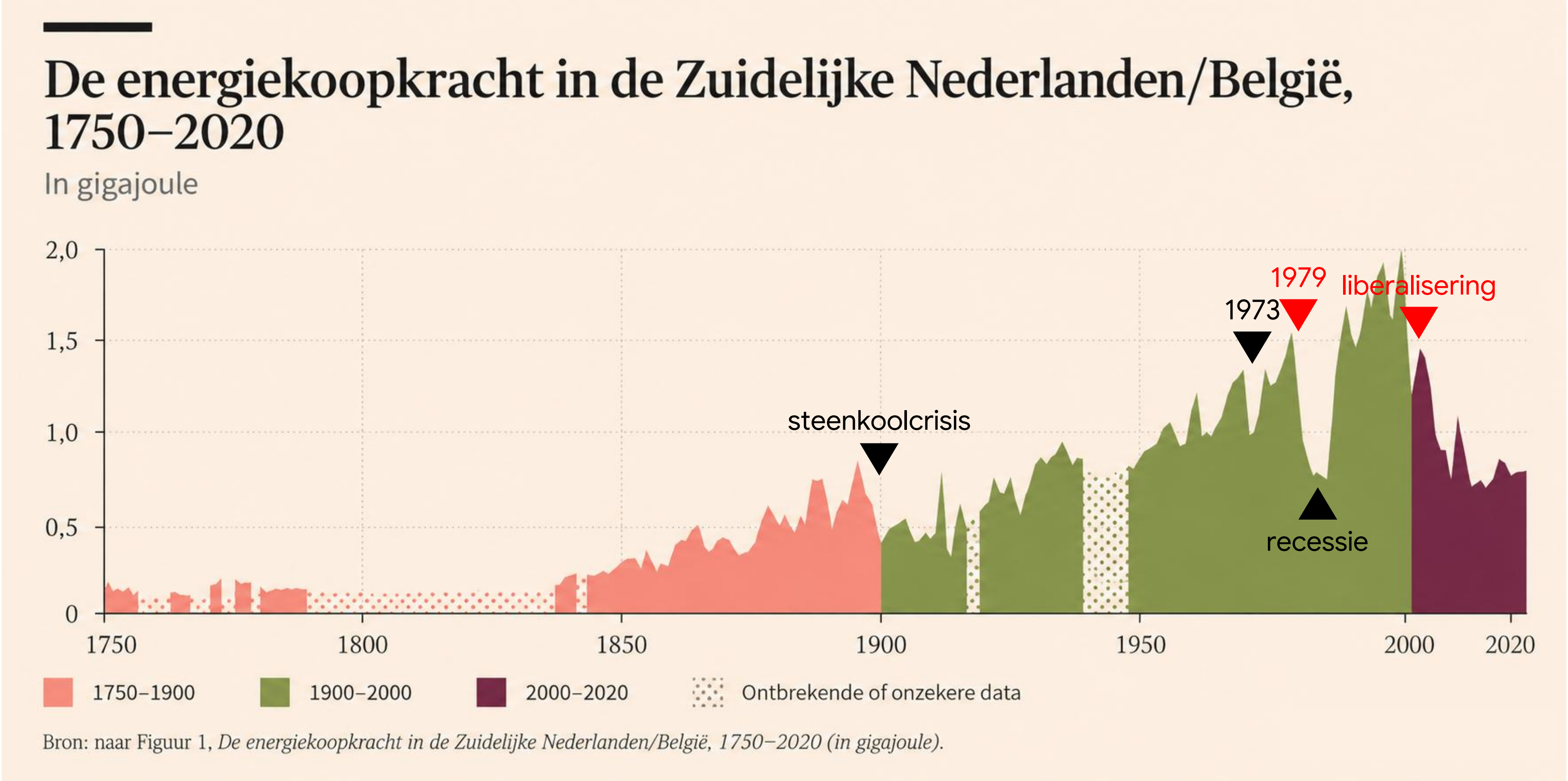
Slechts 3 Europese landen hebben een sociaal tarief voor aardgas: BE, PO, en IT.

Maar wat goed was in een crisis, doet vandaag soms iets anders dan we denken...

NB: De grafiek deelt het loon van een ongeschoolde arbeider telkens door de goedkoopste energiebron op de markt. Tot 1970 is dat steenkool, tussen 1970 en 2013 stookolie, en daarna aardgas.

Bron: Saelens, W. (2023), “Het Fossiel kapitaal in België”, Lava 24

2. Wat de *factuur* verbergt

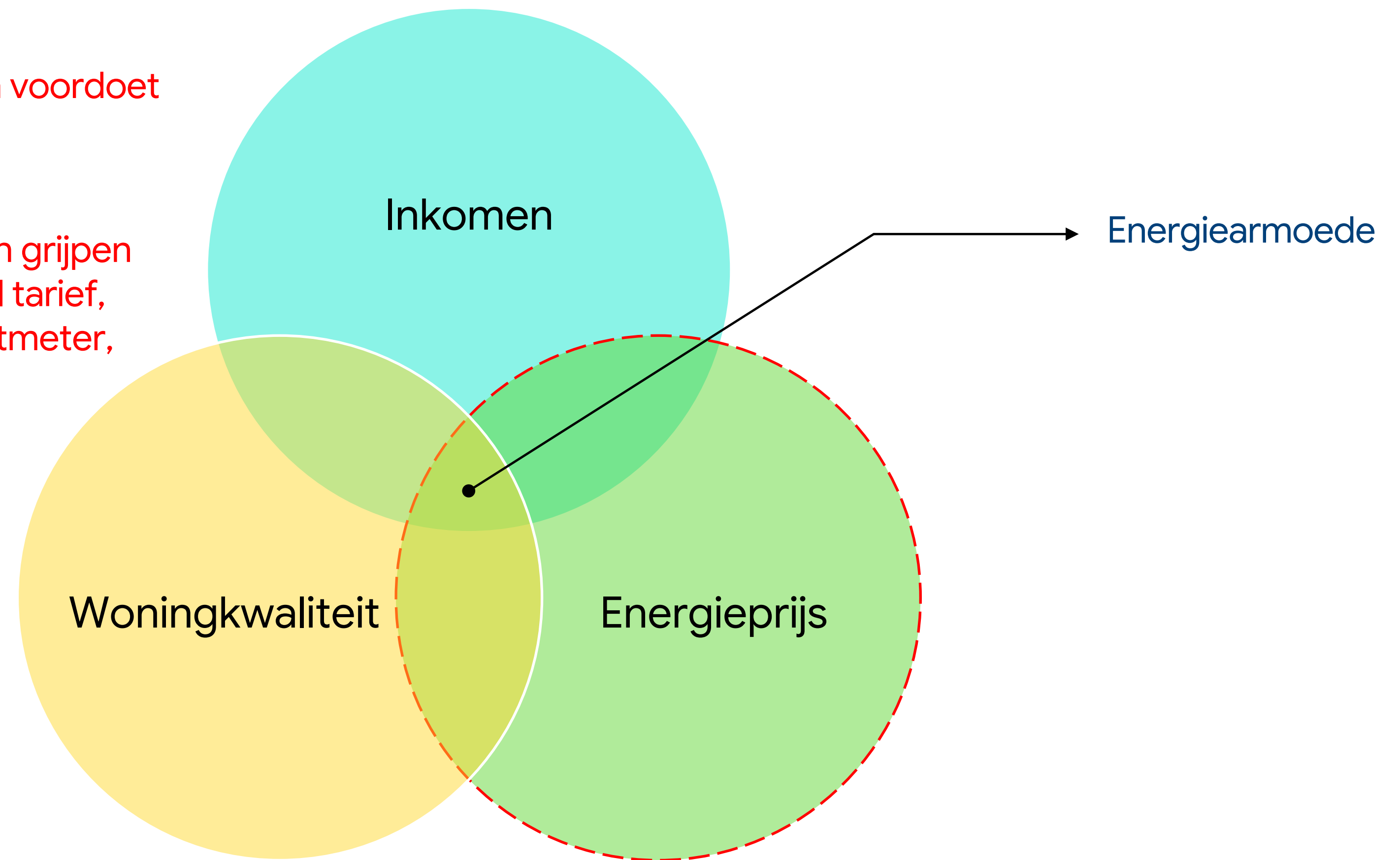
Energiearmoede zit op het kruispunt van inkomen, woningkwaliteit en energieprijzen.

In 2022 ging het om 16% van de Vlaamse gezinnen, ongeveer 475.000 (Koning Boudewijnstichting).

Ongeveer een derde van het Vlaamse woningbestand heeft een EPC-label E of F.

Energiearmoede is een woningprobleem dat zich voordoet als een factuurprobleem.

Bijna al onze instrumenten grijpen aan op de factuur: sociaal tarief, minimale levering, budgetmeter, sociale leverancier, ...

Anomalie 1.

Het vangnet is de duurste plek

Wie bij een commerciële leverancier buitenvalt, komt bij Fluvius als sociale leverancier.

Zonder recht op het sociaal tarief betaalt die klant het standaardtarief, dat "meestal iets duurder" is dan de markt en maar vier keer per jaar wordt aangepast.

- 9% ingebrekestelling per jaar
- Fluvius belevt 85.000 gezinnen als sociaal leverancier
- 17.000 gezinnen zaten minstens één keer zonder gas omdat hun voorafbetaald krediet op was

In juni 2023 rekende SAAMO het voor een gezin van vier:

- gas €58 per maand met sociaal tarief,
- €114 bij het goedkoopste contract,
- €154 bij Fluvius.

In ons vangnet zit een marktlogica: het moet ontraden. Het is een vangnet dat wegduwt.

(maar het sociaal tarief doet het omgekeerde)

→ Zie ook Sessie 4: “De netbeheerder als sociaal vangnet: samen zoeken naar de juiste balans” (13u30)

Anomalie 2.

De beschermt remt de uitweg

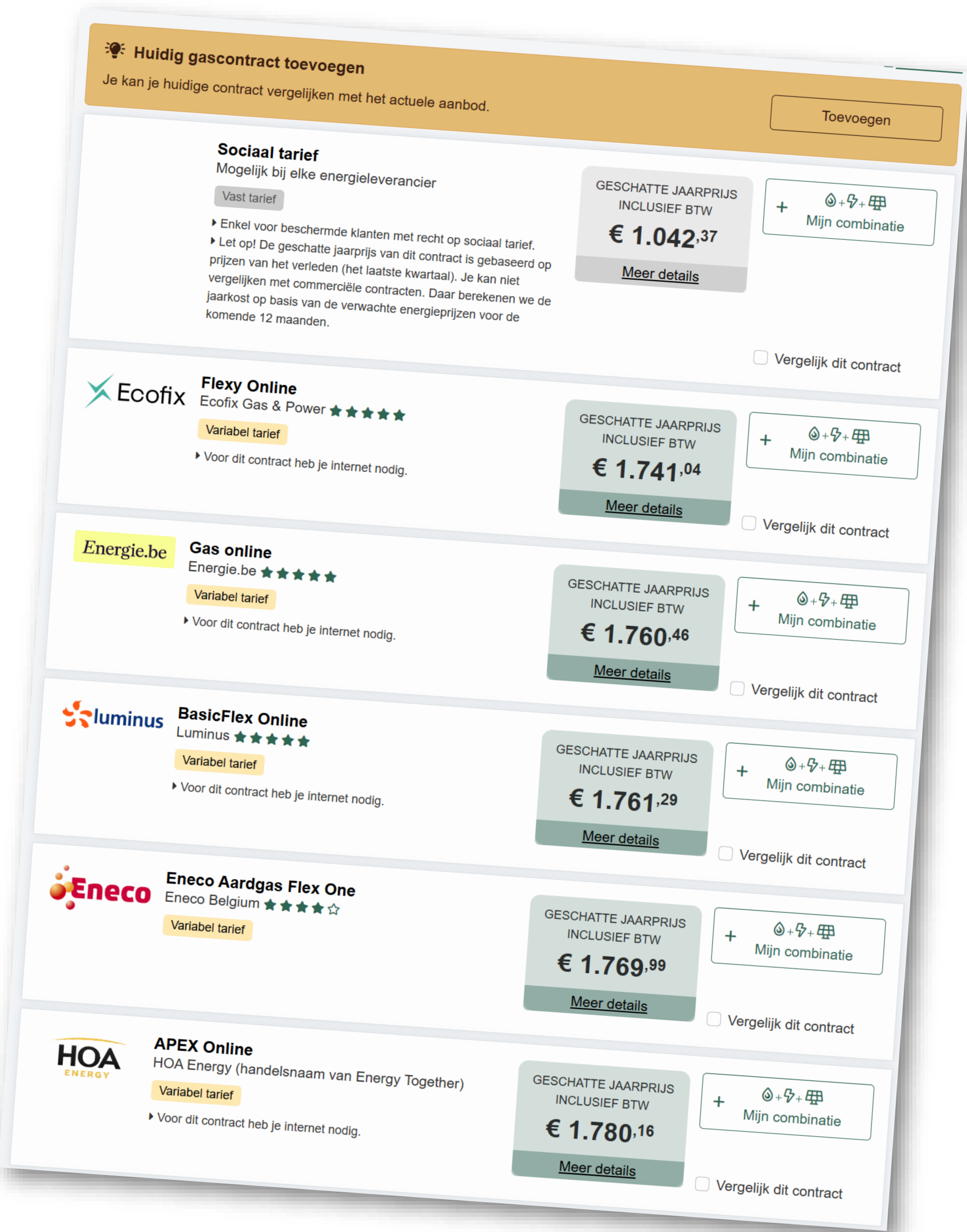
Op gas alleen levert het sociaal tarief een rechthebbend type-gezin zo'n €700 per jaar op.

Elke bespaarde m³ of kWh is voor dat gezin 40% minder waard, dus dakisolatie, een warmtepomp of zonnepanelen verdienen zich trager terug.

België is een van slechts drie EU-landen met een volumetrisch sociaal tarief voor gas.

- met gewoon gastarief betalen renovaties zich al niet terug, met sociaal tarief al helemaal niet.
- Het gezin met het meeste belang bij een lagere factuur krijgt de zwakste reden om te investeren.

→ Vlaanderen duwt in de andere richting, met de hoogste subsidiesteun voor de laagste inkomenscategorie

Anomalie 3.

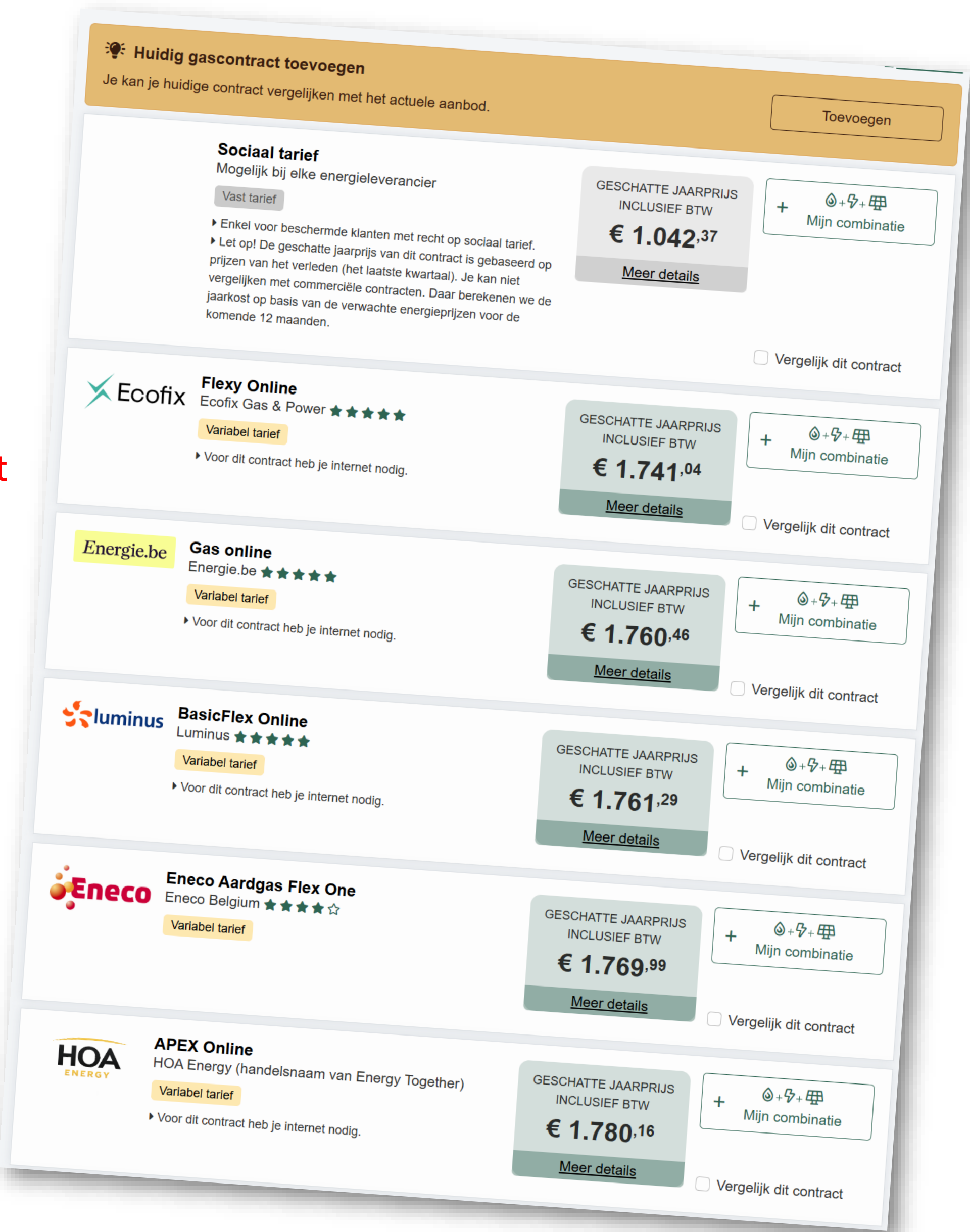
Wie kan voorfinancieren, krijgt de steun

Premies bereiken vooral wie zelf kan voorschieten: het Matteüseffect. In het renovatieproject Leeuwbrug (Denderleeuw) stapte 75% van de geadviseerde bewoners in begeleiding, maar voerde 14% het advies uit.

De begeleiders wijzen vooral naar geld; dringende werken (lekkens, verwarming, elektriciteit) gaan voor op isolatie.

Advies is gratis. De eerste euro is het probleem.

Een premie komt achteraf: eerst betalen, dan terugkrijgen. Wie geen spaargeld heeft, begint er niet aan. Hetzelfde geldt voor elke maatregel die je moet aanvragen: wie het meest nodig heeft, vraagt het minst aan.

Maar ...

Als schokdemper is het sociaal
tarief *uitzonderlijk* goed.

Energy | Natural Gas

ICE Endex
Dutch TTF Natural Gas Futures

CONTRACT	LAST	TIME(GMT)	% CHANGE	VOLUME
 JUL26	50.420	6/11/2026 5:38 AM	3.438	87903

Maar ...

Als schokdemper is het sociaal tarief *uitzonderlijk* goed.

Ondanks dat we **niet** willen.

In een crisis heeft de prijs ook een taak: de vraag doen dalen.

In augustus 2022 vroeg Europa de lidstaten om 15% minder gas te verbruiken. België verbruikte in 2022 15% minder gas dan in 2021:

- twee derde daarvan kwam door maatregelen en gedrag als reactie op de prijs,
- de rest vooral door zachter weer.

Maar ...

Als schokdemper is het sociaal tarief *uitzonderlijk* goed.

Ondanks dat we **niet** willen.

In een crisis heeft de prijs ook een taak: de vraag doen dalen.

In augustus 2022 vroeg Europa de lidstaten om 15% minder gas te verbruiken. België verbruikte in 2022 15% minder gas dan in 2021:

- twee derde daarvan kwam door maatregelen en gedrag als reactie op de prijs,
- de rest vooral door zachter weer.

Maar:

1. **Wie de prijs voor iedereen verlaagt, dempt het signaal voor iedereen.** De btw-verlaging naar 6% en het basispakket gingen ook naar wie makkelijk kon minderen.
2. **Niet iedereen kan evenveel minderen.** Een groot, goed verwarmd huis kan de thermostaat twee graden lager zetten. Wie al te weinig stookt, kan niet verder zakken: dat is de verborgen energiearmoede uit de opening. Het sociaal tarief dempt het signaal dus net waar er op korte termijn weinig vraagreductie te halen valt.
3. **Korte en lange termijn verschillen.** In een crisis telt de thermostaat; in de transitie telt de investering.
 - Op korte termijn kost het sociaal tarief weinig vraagreductie.
 - Op lange termijn neemt het de reden weg om te isoleren (anomalie 2).

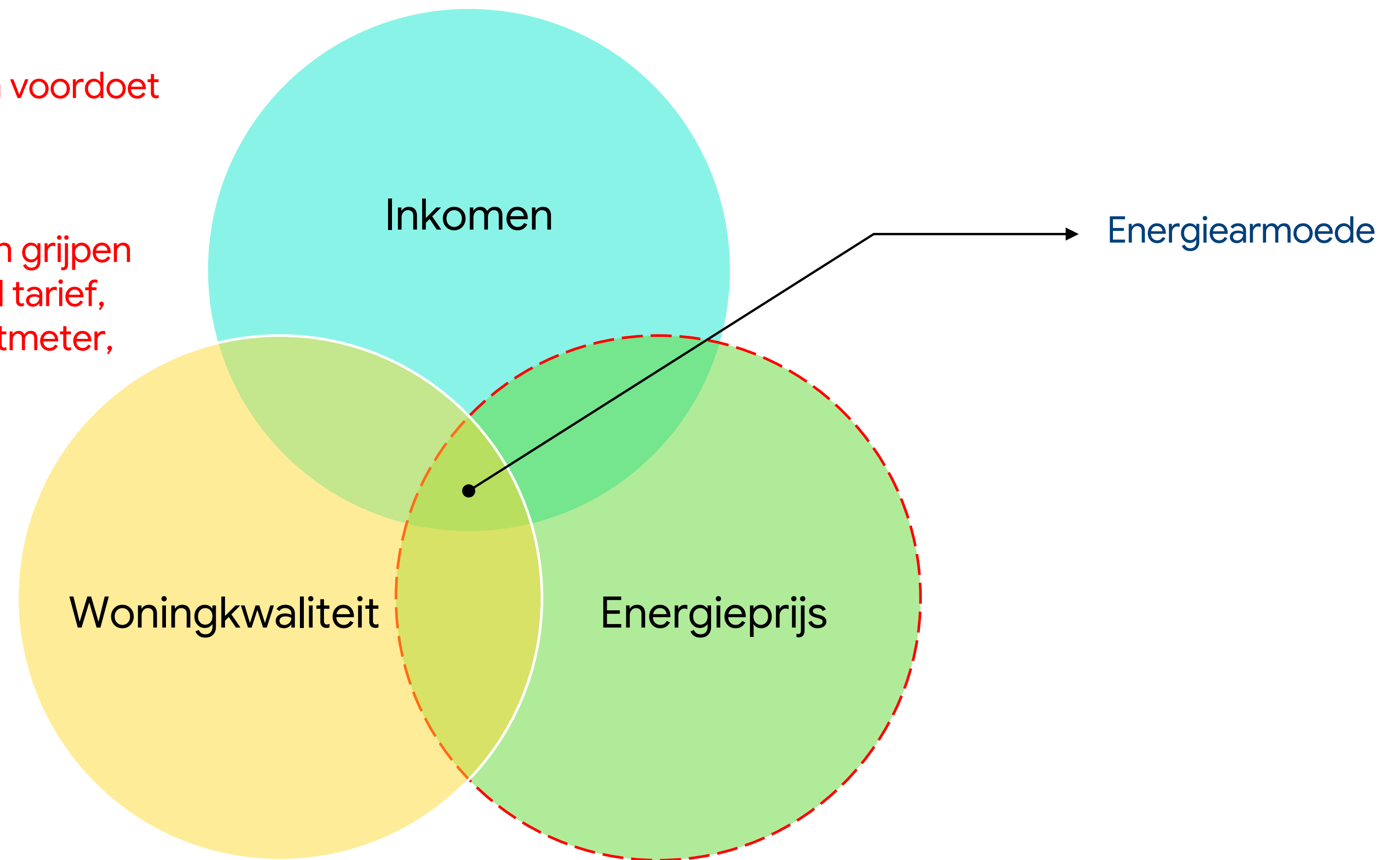
Energiearmoede zit op het kruispunt van inkomen, woningkwaliteit en energieprijzen.

In 2022 ging het om 16% van de Vlaamse gezinnen, ongeveer 475.000 (Koning Boudewijnstichting).

Ongeveer een derde van het Vlaamse woningbestand heeft een EPC-label E of F.

Energiearmoede is een woningprobleem dat zich voordoet als een factuurprobleem.

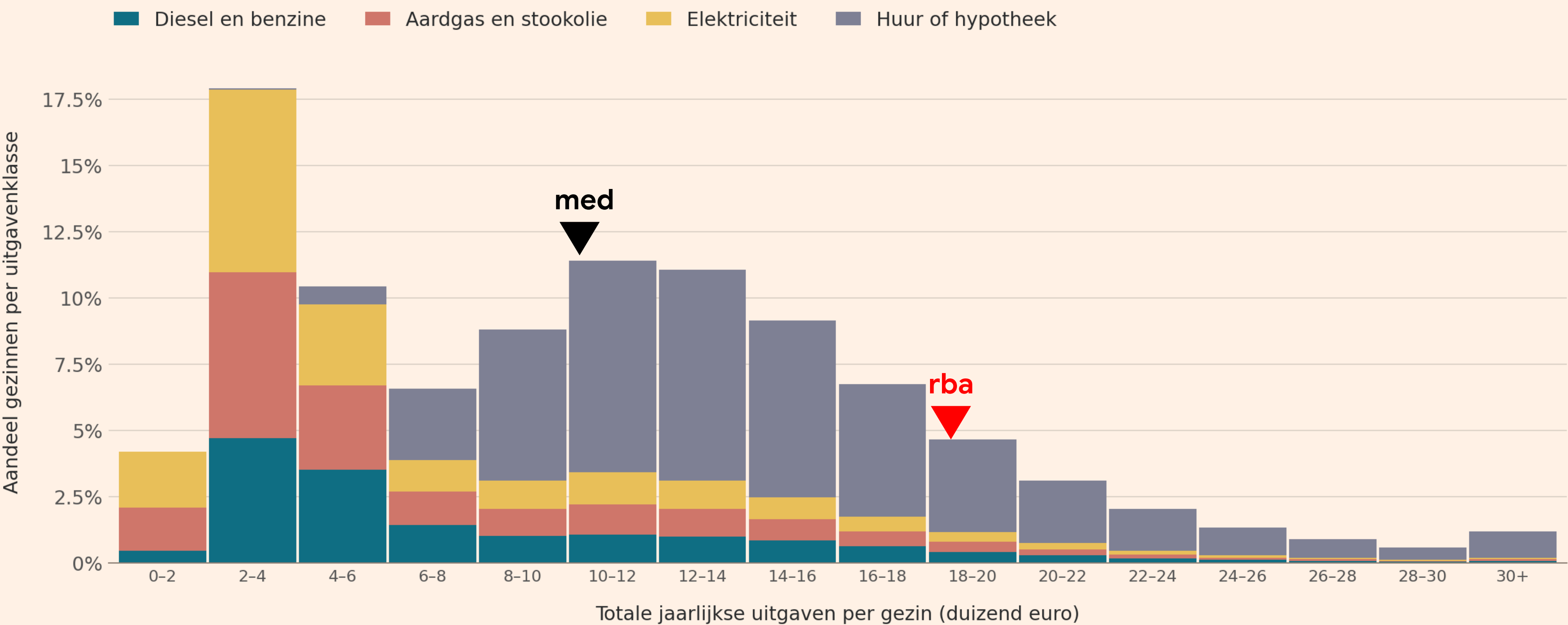
Bijna al onze instrumenten grijpen aan op de factuur: sociaal tarief, minimale levering, budgetmeter, sociale leverancier, ...

Wat gezinnen betalen voor energie en wonen

Vlaanderen · 2025 · indicatieve modelschatting

Staaftoogte: aandeel gezinnen. Kleuren: verdeling volgens het uitgavenaandeel binnen elke klasse.

Wonen omvat de betaalde huur of de volledige hypotheekbetaling (rente + kapitaal).

Bronankers: Statbel HBO 2024; Woonsurvey 2023; VNR Prijzenrapport 2025; Energia/FOD Economie.

De verdeling, spreiding en samenhang zijn gemodelleerd; dit is geen histogram van waargenomen surveygezinnen.

3. Energiebeleid, of sociaal beleid ?

Jan Tinbergen,
de eerste Nobelprijs economie (1969):
*‘wie twee doelen wil bereiken, heeft twee
instrumenten nodig.’*

*Als je van de energietransitie verwacht
dat het ook armoede zal op lossen
of wereldvrede brengt, dan zal het nooit lukken.*

(maar als je aan sociaal beleid vraagt om via de energieprijis te werken, lukt dat evenmin.)

Het Hoog Comité voor een rechtvaardige transitie

4 principes:

1. **Geen uitstel.** Rechtvaardigheid mag nooit een excuus zijn om klimaatactie uit te stellen. Toets je per maatregel.
2. **Geen verdringing.** Een sociale maatregel mag de prikkel om te besparen niet wegnemen, dus een vaste tegemoetkoming gaat voor op een lagere energieprijs.
3. **Niet regressief.** Klimaatbeleid mag de laagste inkomens niet onevenredig treffen. Gebeurt dat toch, dan volgt compensatie. Maar dat toets je op het pakket als geheel, niet maatregel per maatregel.
4. **Gericht.** Het budget is beperkt, dus steun gaat naar wie ze het meest nodig heeft. Dit toets je per steunmaatregel.

Het Hoog Comité voor een rechtvaardige transitie

4 principes:

1. **Geen uitstel.** Rechtvaardigheid mag nooit een excuus zijn om klimaatactie uit te stellen. Toets je per maatregel.
2. **Geen verdringing.** Een sociale maatregel mag de prikkel om te besparen niet wegnemen, dus een vaste tegemoetkoming gaat voor op een lagere energieprijs.
3. **Niet regressief.** Klimaatbeleid mag de laagste inkomens niet onevenredig treffen. Gebeurt dat toch, dan volgt compensatie. Maar dat toets je op het pakket als geheel, niet maatregel per maatregel.
4. **Gericht.** Het budget is beperkt, dus steun gaat naar wie ze het meest nodig heeft. Dit toets je per steunmaatregel.

1+2: Wat sociaal beleid de transitie verschuldigd is: niet vertragen, de prikkel niet wegnemen.

3+4: Wat klimaatbeleid de kwetsbaren verschuldigd is: niet onevenredig treffen, en de steun richten.

Instrument	Bereik	1. Geen uitstel ?	2. Geen verdringing ?	4. Gericht ?
Sociaal tarief (federaal)	544.000 gezinnen elektriciteit, 344.000 gas	● houdt aan gas	● besparen minder waard	● , op statuut, niet op inkomen (zie ook sociaal leverancier)
Btw 6% op energie (federaal)	alle gezinnen	●	●	●
Gratis kWh (Vlaams, 2002–2015)	alle gezinnen, €94,5 miljoen in 2004	● , effect nooit gemeten	● daarboven telde elke kWh	● voor iedereen, 75% bereikt
Inkomensgebonden forfait (“klimaatdividend”)	te bepalen	●	●	●
Noodkoop en begeleiding (Vlaams)	€1,95 miljoen noodkoopleningen in 2025	●	●	●

Instrument	Bereik	1. Geen uitstel ?	2. Geen verdringing ?	4. Gericht ?
Sociaal tarief (federaal)	544.000 gezinnen elektriciteit, 344.000 gas	● houdt aan gas	● besparen minder waard	● , op statuut, niet op inkomen (zie ook sociaal leverancier)
Btw 6% op energie (federaal)	alle gezinnen	●	●	●
Gratis kWh (Vlaams, 2002–2015)	alle gezinnen, €94,5 miljoen in 2004	● , effect nooit gemeten	● daarboven telde elke kWh	● voor iedereen, 75% bereikt
Inkomensgebonden forfait (“klimaatdividend”)	te bepalen	●	●	●
Noodkoop en begeleiding (Vlaams)	€1,95 miljoen noodkoopleningen in 2025	●	●	●

ETS2 is op zichzelf regressief: vanaf 2028 betaalt een slecht geïsoleerde woning.

Daartegenover staan het Sociaal Klimaatfonds, het sociaal tarief, een eventueel forfait en de verschuiving van heffingen van stroom naar gas.

Is de **som** niet regressief? **Principe 3** kan je niet per maatregel afvinken; het vraagt dat iemand het hele pakket optelt.

En dan zijn we bij de vraag wie daarvoor bevoegd is...

Elk niveau beheert een stuk van factuur of woning, niemand het comfort

Instrument	Bereik	1. Geen uitstel ?	2. Geen verdringing ?	4. Gericht ?
Sociaal tarief (federaal)	544.000 gezinnen elektriciteit, 344.000 gas	● houdt aan gas	● besparen minder waard	● , op statuut, niet op inkomen (zie ook sociaal leverancier)
Btw 6% op energie (federaal)	alle gezinnen	●	●	●
Gratis kWh (Vlaams, 2002–2015)	alle gezinnen, €94,5 miljoen in 2004	● , effect nooit gemeten	● daarboven telde elke kWh	● voor iedereen, 75% bereikt
Inkomensgebonden forfait (“klimaatdividend”)	te bepalen	●	●	●
Noodkoop en begeleiding (Vlaams)	€1,95 miljoen noodkoopleningen in 2025	●	●	●

Het enige instrument dat op alle vragen scoort, is het **kleinste**.

En wat het meeste mensen bereikt, scoort het **slechtst**.

De opdracht is niet het perfecte instrument uitvinden, maar het goede groot maken.

Gezocht: hervorming.

- De schokdemper blijft,
- de structurele bescherming hangt aan de persoon in plaats van aan de kubieke meter,
- en het mag geen besparingsoperatie zijn.

Instrument	Bereik	Waarom nu ?	
Sociaal tarief (federaal)	544.000 gezinnen elektriciteit, 344.000 gas	Vanaf 2028 legt ETS2 een koolstofprijs op gas en stookolie voor verwarming. Een slecht geïsoleerde woning op stookolie met een benzine- of dieselwagen betaalt daardoor zo'n €548 per jaar extra + tegelijk verschuiven Vlaanderen en de federale overheid heffingen van stroom naar gas. Het Sociaal Klimaatfonds geeft Vlaanderen ongeveer €951 miljoen voor 2026–2032, waarvan zo'n €240 miljoen eigen cofinanciering, verdeeld over 11 maatregelen die vooral naar woningen gaan.	t ? tuut, niet op ie ook sociaal)
Btw 6% op energie (federaal)	alle gezinnen		
Gratis kWh (Vlaams, 2002–2015)	alle gezinnen, €94,5 miljoen in 2004		ereen, 75%
Inkomensgebonden forfait (“klimaatdividend”)	te bepalen		
Noodkoop en begeleiding (Vlaams)	€1,95 miljoen noodkoopleningen in 2025		

Het enige instrument dat op alle vragen scoort, is het **kleinste**.
 En wat het meeste mensen bereikt, scoort het **slechtst**.

De opdracht is niet het perfecte instrument uitvinden, maar het goede groot maken.

- Gezocht: hervorming.**
- De schokdemper blijft,
 - de structurele bescherming hangt aan de persoon in plaats van aan de kubieke meter,
 - en het mag geen besparingsoperatie zijn.

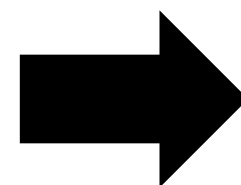
4. Van goedkope energie naar betaalbaar comfort

Een andere maatstaf

De prijs per kWh,

zoals in: NMDA-principe voor warmtenetten, in
sociaal tarief, ...

Wat een gezin per maand betaalt voor comfort:

energie
+ woning
+ financiering,
over de gehele levensduur

Zo rekende de sociale huisvesting in de jaren 70 al !

	Housing First (Finland)	Warme huur (Zweden)
Wat het is	Wie dakloos is, krijgt eerst een eigen woning, zonder voorwaarden; begeleiding komt erbij, niet ervoor. Nationaal beleid sinds 2008.	In bijna alle Zweedse meergezinswoningen zit de verwarming in de huurprijs (varmhyra). De verhuurder betaalt de stookkosten.
Wat het omdraait	De woning is niet de beloning voor herstel, maar de voorwaarde ervoor.	De besparing gaat naar wie investeert: isoleert de verhuurder, dan houdt hij zelf het verschil.
Vertaald naar energiearmoede	Comfort first: maak de warme woning niet afhankelijk van wie eerst kan voorschieten of eerst zijn schulden afbetaalt.	De huurder koopt comfort, geen kilowatturen. Het risico van een koude winter of een prijsschok ligt bij wie het gebouw in handen heeft.
De keerzijde	Ook een goed principe heeft woningen nodig: in 2025 steeg het aantal daklozen in Finland met 20%, tot ongeveer 4.600.* (*maar in 2008 was dat 8.000)	Wie de verwarming niet zelf betaalt, heeft weinig reden om de thermostaat lager te zetten. Daarom bestaat een tussenvorm: een normale hoeveelheid warmte zit in de huur, wie meer verbruikt, betaalt het verschil.

De maatschappelijke voorbeelden

De winst van een geïsoleerd dak staat niet op de energiefactuur. Ze staat bij de huisarts, op school en in de ziekteverzekering.

Koude, vochtige woningen dragen bij aan luchtwegklachten, hart- en vaatziekten en mentale problemen (WHO).

In het **Verenigd Koninkrijk** hangt ruim een vijfde van de oversterfte in de wintermaanden samen met de slechtst geïsoleerde woningen (Marmot).

TNO koppelt renovatie van sociale woningen aan minder medicatie en lagere zorgkosten:

- De zorgkosten dalen met €963 per jaar (–42%), maar alleen na een renovatie met warmtepomp.
- ‘Rebound’ is een teken van succes ! Bewoners zetten de chauffage op 20,4°C i.p.v. 18°C
- Het aandeel huishoudens dat reumamedicatie gebruikt, zakte van 22,1% naar 16,1%.
- **(Half) renoveren haalt mensen uit de koude, maar niet uit de (energie-)armoede.**

Wat de factuur niet
ziet

Investering in:

- ✓ Goede isolatie
- ✓ Compacte rijwoning
- ✓ Lucht-water warmtepomp voor verwarming, sanitair en koeling
- ✓ Zonnepanelen

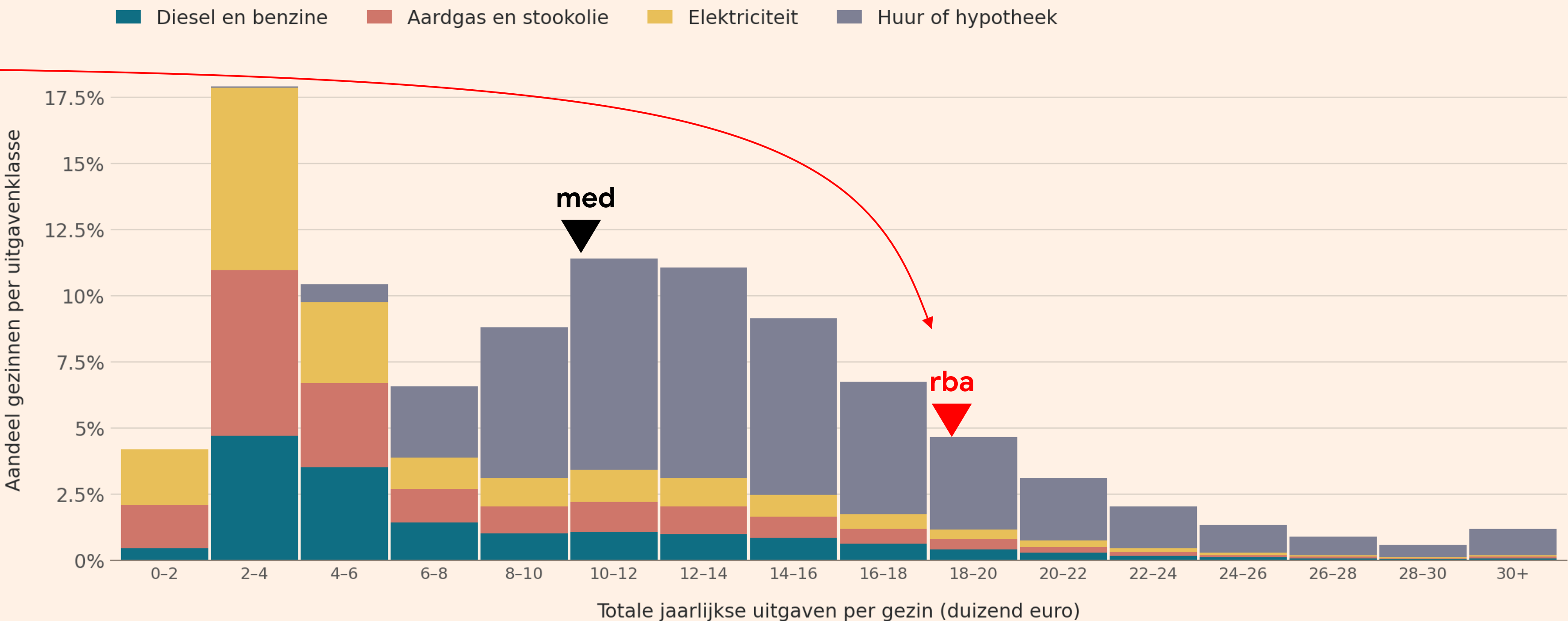
Doch ook, geen:

- ✗ Batterij
- ✗ Wagen

Wat gezinnen betalen voor energie en wonen

Vlaanderen · 2025 · indicatieve modelschatting

Staafhoogte: aandeel gezinnen. Kleuren: verdeling volgens het uitgavenaandeel binnen elke klasse.

Wonen omvat de betaalde huur of de volledige hypotheekbetaling (rente + kapitaal).

Bronankers: Statbel HBO 2024; Woonsurvey 2023; VNR Prijzenrapport 2025; Energia/FOD Economie.

De verdeling, spreiding en samenhang zijn gemodelleerd; dit is geen histogram van waargenomen surveygezinnen.

Vier verschuivingen:

1. Bescherming aan de persoon, niet aan de kubieke meter.

De schokdemper blijft; idealiter de structurele steun wordt een inkomensgebonden tegemoetkoming, zonder het budget te verdunnen.

2. De logica van 1965: ontzorgen en voorfinancieren.

Noodkoop is daar het kleine model van; idealiter gaat vanaf ETS2 de hogere steun voor noodkopers volledig naar fossielvrije woningen met warmtepomp.

3. De huurder.

Wie investeert, is zelden niet wie de lagere factuur krijgt. Warme huur is één van de antwoorden strengere huurnormen en het verbod op nieuwe gasketels bij vervanging zijn andere.

4. De sociale sector opnieuw als voorloper.

Woonmaatschappijen krijgen extra middelen uit het Sociaal Klimaatfonds; net als in de jaren 70 en na 1992 zou de norm daar eerst waar moeten worden.

5. Slot

Wat daaruit volgt

Vraag	Komt terug in:
Hoe maken we van het vangnet een springplank? Wat moet er gebeuren opdat wie in het vangnet valt, er ook uit geraakt?	Sessie 1: LAC-werking Sessie 4: De netbeheerder als sociaal vangnet
Wie schiet de eerste euro voor, en wie draagt de begeleiding? Hoe komt het geld bij wie niet kan voorschieten?	Sessie 2: Noodkoopfonds Sessie 5: Collectief renoveren Sessie 6: Sociale klimaatmaatregelen Sessie 8: Private huurmarkt
Wie beslist mee, en wie wordt eigenaar van de oplossing? Hoe wordt een kwetsbaar gezin deelnemer in de transitie, niet alleen ontvanger?	Sessie 3: Plug-and-play zonnepanelen Sessie 7: Participatie Sessie 9: Burgerenergiecoöperaties

Zeventig jaar geleden kwam de wasmachine pas toen iemand de overstap organiseerde.

Zestig jaar geleden kregen iedereen een nieuw fornuis en centrale verwarming.

We weten hoe het moet. De vraag is of we opnieuw durven te kiezen: niet goedkope energie, maar betaalbaar comfort.

Niet goedkope energie, maar betaalbaar comfort

De weg naar ~~2050~~
uit de crisis

Ruben Baetens

SAAMO
12 oktober 2026